

**Емоційна складова навчального процесу
та міжособистісних відносин у поліетнічних групах**

*Расул Аріан (Іран)
науковий керівник – к.пед.н., ст. викл. І.А.Сладких
НТУ «ХПІ», Харків*

Процес навчання іноземних громадян на довузівському етапі підготовки має бути спрямованим на розвиток тих рис особистості, що закладені в них генетично, детерміновані особливостями мислення, ментальністю та навіть темпераментом, який властивий представникам тієї чи іншої національності.

Дослідженню шляхів удосконалення підготовки іноземних громадян присвячено чимало праць українських і зарубіжних педагогів і психологів: Л. Рибаченко, Я. Кміт, Н. Булгакова, О. Палка, А. Шевченко, О. Резван, Л. Хаткова, О. Тет'янченко, О. Євдокимова, О. Борисенко, Дін Сін'є, Ши Сі Нін, Т. Демент'єва, М. Олефір, Н. Терещенко, О. Ременцов, О. Суригін, О. Ареф'єв, Г. Тохтар, В. Бондаренко, Л. Безкоровайна, В. Штиленко, М. Бондарчук, І. Жогіна, І. Ясницька, Т. Шмоніна, С. Калашникова, А. Горошенко та ін.

Теоретичну основу дослідження становлять концептуальні положення щодо: *формування особистості як суб'єкта власної життєдіяльності й відносин* (А. Макаренко, В. Сухомлинський, К. Ушинський); *міжособистісних відносин у поліетнічних групах з огляду на успішність навчальної й психофізіологічної адаптації студентів* (В. Костомаров, О. Митрофанова); *культурно-історичного розвитку особистості* (Л. Виготський, О. Леонтьєв), які розкривають взаємозв'язок мови, культури й особистості; *становлення ціннісних уявлень та орієнтацій* (Л. Архангельський); *навчання мові й культурі* (М. Бахтін, В. Біблер); про те, що *мова нерозривно пов'язана з культурою*, культура детермінує зміст мовних одиниць, а вони, в свою чергу, зумовлюють поведінку носіїв тієї або іншої культури (Е. Hall, Н. Triandis, В. Гумбольдт, Є. Верещагін, В. Костомаров); *міжкультурної комунікації*, де досліджуються такі феномени, як «культура», «комунікація», «міжкультурна компетенція», «діалог культур», «конфлікт культур», модель освоєння чужої культури

(М. Бахтін, В. Біблер, М. Каган, Є. Верещагін, О Леонтьєв, В. Костомаров, С. Тер-Мінасова, E. Hall, A. Nicols, S. Storti, K. Sitaram, R. Cogdell, F. Kluckhohn, F. Strodtbeck); *теорії «мовної особистості», «вторинної мовної особистості», «міжкультурної особистості»* (В. Виноградов, Г. Богін, Ю. Караулов, М. Корочкіна, Н. Гальскова, P. Adler, R. Norton).

Розвиток особистості може бути співвіднесений з формуванням її свідомості, ціннісних орієнтацій, мотиваційно-спонукальної сфери. Від зовнішнього до внутрішнього, від діяльності, організованої педагогом, до самостійної діяльності студента, і таким чином до саморозвитку студента-іноземця. Освіта, спираючись на систему цінностей, виступає вагомим чинником формування особистості. У таких умовах дослідники (В. І. Астахова, В. Більські, А. Г. Здравомислов, О. Е. Коваленко, В. А. Петрук, О. С. Пономарьов, О. Г. Романовський, С. Шварц, В. А. Ядов) вирішують питання створення моделі сучасного фахівця та розробки його кваліфікаційних характеристик. На сучасному етапі актуальні такі принципи: принцип адекватності моделі фахівця сучасним умовам розвитку суспільства та виробництва; принцип динамізму – сьогоdnішньому фахівцеві необхідно бути готовим до постійних суспільних трансформацій та наукових досягнень.

Особливістю іноземних студентів є різноманітність освітнього рівня, здібностей до навчання, менталітету, а також психологічних характеристик. Оскільки кожен іноземний студент – це представник своєрідного менталітету, носій своєї національної культури, то фактично, характер кожного прибулого на навчання – це об'єднання, синтез найбільш стійких психологічних характеристик людини, які відображають його ставлення до навколишнього середовища, виявляються в поведінці, вчинках і являють собою єдність індивідуального і загального, типового [4]. Перебування у новому культурному, ментальному та навчальному середовищі супроводжується внутрішньо-особистістними та міжособистістними конфліктами, і як наслідок відсутності емоційного комфорту. Вочевидь, актуалізація психічних резервів молодшої людини в нових ускладнених життєвих ситуаціях є стресозахисним та

адаптивним засобом. Особистісна оцінки значущості сприйнятого й результатів власної поведінки є необхідністю для реалізації інтелектуального механізму. Науковці вважають, що адаптація та соціалізація починаються саме з розвитку емоційного реагування, інтелектуалізації емоцій, становлення емоційно-почуттєвого досвіду. В умовах соціальних змін особливу роль відіграє не академічний розум, а здатність керувати своїми емоціями, тобто емоційний інтелект [2]. Доведено, що основа формування емоційного інтелекту лежить у стосунках між людьми, які тісно пов'язуються зі співчуттям, жалем, умінням зрозуміти іншу людину, перейнятися його прикростями та радощами. За результатами дослідження та практичної педагогічної діяльності, зроблено висновок, що ментальні особливості іноземних громадян, їх сумісне проживання в гуртожитку та їх природна здатність до співпереживання є позитивним підґрунтям до розвитку цієї якості особистості. Поведінка за кастовими устоями, яка притаманна студентам з країн Африки, Азії та Близького Сходу сприяє зниженню емоційної напруги на довузівському етапі навчання.

Сумісність іноземних студентів, їх типів менталітету досягається вихованням у студентів етнічної свідомості, що є завданням викладача. Згуртованість є характеристикою ступеня збігу думок, оцінок, установок і життєвих позицій студентів. В основі згуртованості лежить поєднання двох начал – особистісного і групового [3]. Збіг моральних і професійних цінностей студентів, а також управлінський стиль викладачів – запорука згуртованості студентської групи та комфортних міжособистісних відносин.

Таким чином, атмосфера міжособистісних відносин у студентському колективі є результатом спільної роботи іноземних студентів і викладачів.

Література:

1. Полянская И.В. Коммуникативно-интенциональная модель преподавания языков как инновационный проект современного образования / И.В. Полянская, В.Ф. Шевченко, И.А. Сладких // Оралдың ғылым жаршысы, – Уральск, Республика Казахстан: ТОО «Уралнауцкнига», – 2014. – № 47 (126). – С. 51-56.

2. Сладких І.А. Розвинутий емоційний інтелект студентів-іноземців як умова готовності до навчання / І.А. Сладких // Наука і освіта: педагогіка. – Одеса: Південний науковий центр НАПН України, 2014. – № 2. – С. 103-107.

3. Сладких І.А. Міжособистісні відносини в багатонаціональному студентському колективі / І.А. Сладких // Крос-культурні взаємодії у сучасному суспільстві: матеріали круглого столу, 28 листопада 2013 р. – Харків: Інститут сходознавства і міжнародних відносин “Харківський колегіум”, 2014. – С. 18-23.

4. Сладких И. А. Эмоциональная ответственность преподавателя в системе подготовки иностранных студентов / И.А. Сладких // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доповідей XXIII міжн. наук-практ. конф. Ч IV (20-22 травня 2015 р., Харків)/ за ред. проф. Сокола С.І. –Х., НТУ «ХП». – С. 26.